

Ang Lee

Et af Ang Lees foretrukne temaer er forholdet mellem forældre og børn, om børn i klemme i systemer, der ikke er beregnet på dem, og om komplicerede, traditionsbundne ritualer i forholdet mellem generationerne

Ang Lee er født på Taiwan i 1954, men flyttede til USA i 1978. Han har siden debutfilmen *Pushing Hands* (1992) lavet seks film, som tilsammen afspejler hans egen flerkulturelle historie. Han har engang sagt: "Mine egne børn er vokset op i USA med amerikanske traditioner. Jeg vil ikke have det på nogen anden måde, det ville bare forvirre dem at holde på kinesiske traditioner. Men vist føler jeg sorg over, at de opvoksende generationer mister kontakten med gamle traditioner. Det er derfor jeg laver mine film". I forlængelse heraf kunne man sige, at til trods for at Ang Lees film er ganske forskellige, bevæger de sig alle i et konfliktfyldt felt mellem kontinuitet og fornyelse; de handler om opbrud og brud på et både kulturelt, familiemæssigt og samfundsmæssigt plan. De komplicerede menneskelige relationer er overordnet det, instruktøren er optaget af, og familien bliver den struktur han undersøger disse i. Herudover er traditionerne og den svære kommunikation temaer, Lee altid berører i sine film, ligesom alle filmene, direkte og indirekte, kredser om faderens rolle, med stort eller lille f, som konkret - eller fraværende - patriark og som samfundsmæssig struktur.

Kultur- og generationskonflikter. Ang Lees to første film, *Pushing Hands* (*Tui shou*, 1992) og *The Wedding Banquet* (*Hsi yen*, 1993, *Tre der 'elsker' hinanden*), drejer

sig om forskellen mellem den amerikanske kultur og den kinesiske. I *Pushing Hands* dukker en aldrende tai-chi professor pludselig op hos sin søn i USA for at bo hos denne og dennes amerikanske kone. I *The Wedding Banquet* kommer en ung mands taiwanesiske forældre til New York for at deltage i sønnens bryllup. De medbringer alle deres velmenende bryllupsritualer uden fra starten at vide, at den mand, deres søn lever sammen med, er hans kæreste, og at brylluppet tjener det dobbelte formål at skaffe en ung taiwanesisk kvinde en opholdstilladelse i USA og skjule hans homoseksualitet for forældrene. I begge film bliver mødet voldsomt spændingsfyldt, og der er ingen nem udgang af konflikterne. Ang Lee tror tydeligvis ikke på forestillingen om en kulturel oprindelighed, som man kan være eksileret fra; Taiwan repræsenterer således ikke en tabt hjemstavn i Ang Lees værk. I god overensstemmelse med, at instruktøren selv kommer fra Taiwan, beskrives kineserne heller ikke som ét folk, som repræsenterer én kultur. Og hverken USA eller Taiwan beskrives som hjem-lande og som kulturelle integriteter i disse to film; fortiden er ikke noget man kan (over)leve på som kineser i USA. Når man skifter kultur, synes sandheden at blive relativ. I den forstand er de også meget moderne film, der handler om identiteten som splittet og partiel.

I Eat Drink Man Woman (*Yin shi nan*

Tiger på spring, drage i skjul

nu, 1994, *Spis drik mand kvinde*), den tredje film i den række, som er blevet kaldt for 'Father Knows Best'-trilogien, kontrasteres en traditionsrig og en moderne kinesisk kultur i historien om en far og hans tre døtre, der hver især prøver at finde deres egen måde at leve på i Taiwans hovedstad. Faderen er mesterkok, og det traditionsrige taiwanesiske køkken fremstilles af filmen som et sanseligt håndværk og øjenlyst, men også som det symbolske konfliktfelt, hvori generationsforskellene forankres.

Vesten i søgeren. Selv om hverken Ang Lee eller hans manuskriptsamarbejdspartner og producent gennem mange år, James Schamus, har haft noget at gøre med manuskriptet til den smagfulde periodefilm *Sense and Sensibility* (1995, *Fornuft og følelse*) - det er jo skrevet af Emma Thompson efter Jane Austens roman fra 1811 - er den ikke mindre Ang Lee'sk. Den har to søstre som hovedpersoner, og også den drejer sig om faderens magt, både som konkret person og som patriarkalsk

struktur, som døtrene må forholde sig til, efter at deres stedfar er død, og dennes søn har snydt dem for en arv. Ikke for ingenting lyder den første sætning i filmen "Your son has arrived from London, Sir". Og den ældste datter Ellinor kan ironisk bevidst belære den yngre om, at "Houses go from fathers to sons, dearie, not from fathers to daughters".

Efter *Sense and Sensibility* bliver Ang Lees næste film *The Ice Storm* (1997), som følger to familier på den amerikanske østkyst i starten af 1970'erne, dvs. i en tid, hvor faderen er ved at miste eller allerede har mistet sin dominerende betydning, og hvor USA er kastet ud i Watergate-krisen med dens afsløring af præsidentembedets flossethed. Det er en tid hvor børn er overladt til sig selv, fordi forældrene har travlt med partnerbytningslege og at være hinanden utro, og hvor alle er frysende ensomme og sejler rundt i et univers uden holdepunkter. Det er et koldt blik, Ang Lee kaster på den amerikanske familie i *The Ice Storm* - i modsætning til i de øvrige film, hvor der på trods af afgrundsdybe forskelle altid er rester af samhørighed tilbage; filmen ender tragisk med et barns død, ikke mindst som et udtryk for, at forældregenerationens krampagtige forsøg på at dyrke det frie liv har spillet fuldstændig fallit.

Det halvvoksne barn, der er overladt til sig selv, står i en vis forstand også i centrum i *Ride With the Devil* (1999), der foregår under den amerikanske borgerkrig og følger en lille gruppe ganske unge pro-sydstaterne-guerillakæmpere i det sydvestlige Missouri, såkaldte bushwackers, der først og fremmest kæmpede for bevarelsen af deres hjemegn og deres hjem. De har alle - inklusive en frigivet sort slave - forskellige motiver til at kaste sig ind i den blodige kamp, forskellige holdninger til

krig og er af forskellig oprindelse; men fælles for dem er, at de inderst inde blot er store drenge med uklare forestillinger om, hvorfor de gør som de gør, ufrivilligt kastet ud i verden, inden de er ganske rede til det. Ingen af dem tænker heroisk i unionsbaner eller ej; først og fremmest er de optaget af at overleve, ikke bare i en krig men også hjemløse i en hård vinter. *Ride With the Devil* er en utraditionel borgerkrigsfilm. Der mangler ikke blodige kampscener, men først og fremmest er dens blik det intime; den er optaget af at beskrive unge mænds oplevelse af alt for brutalt at blive voksne mænd.

Østlig ekvilibrisme. Ang Lees foreløbigt sidste mesterværk er *Crouching Tiger, Hidden Dragon* (*Wo hu zang long*, 2000, *Tiger på spring, drage i skjul*). James Schamus har omtalt filmen som “*Sense and Sensibility* meets martial arts”, en udsøgt poetisk film om kærlighed og frihedslængsel. *Crouching Tiger, Hidden Dragon* er historien om krigeren Li Mu Bai, som har svoret at ville hævne sin mester, som blev dræbt af den berygtede

Jadekatten, og som ikke kan gifte sig med sin elskede, der også er kriger, den døde mesters forlovede, før hans løfte er fuldbyrdet. *Crouching Tiger, Hidden Dragon* er også historien om den unge kvindelige aristokrat med det skjulte talent for kampsport, som skal giftes mod sin vilje, men som drømmer om friheden og ørkenen, hvor hun engang mødte sin store kærlighed. Udover den smukke historie om to elskende, der aldrig kunne få hinanden, og om en kærlighed, der er større end døden, og udover de ekvilibristiske kampscener, hvor kroppene utopisk bringes til at ophæve selve tyngdeloven, er filmen velkendt Ang Lee'sk i den forstand, at også den handler om forholdet mellem forældre og børn, om børn i klemme i systemer, der ikke er beregnet på dem og om komplicerede, traditionsbundne ritualer i forholdet mellem generationerne, institutionaliseret i mester og lærlinge forhold. *Crouching Tiger, Hidden Dragon* var ved Oscaruddelingen 2001 nomineret til 10 Oscars; den modtog priser for bedste Art Direction, Cinematography, Original Score og som Best Foreign Language Film.

Anne Jerslev

Filmografi

- 1992 Tui shou/Pushing Hands
- 1993 Hsi yen/The Wedding banquet/Tre der 'elsker' hinanden
- 1994 Yin shi nan nu/Eat Drink Man Woman/Spis drik mand kvinde
- 1995 Sense and Sensibility/Fornuft og følelse
- 1997 The Ice Storm
- 1999 Ride With the Devil
- 2000 Wo hu zang long/Crouching Tiger, Hidden Dragon/Tiger på spring, drage i skjul